

2024 TBMM Plan Bütçe Komisyonu - Bütçe Konuşması

Sayın Başkan, Komisyonun Saygıdeğer Üyeleri, Değerli Dinleyenler,

Hepinizi saygıyla selamlıyor, 2024 bütçe çalışmalarının hayırlı olmasını diliyorum.

Rekabet Kurumu, rekabeti kısıtlayıcı anlaşma ve uygulamaları, hâkim durumdaki teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemekle yükümlüdür. Biz bu yükümlülük çerçevesinde, rekabetin korunmasını sağlamak üzere düzenleyici ve denetleyici tedbirler alıyoruz.

Peki somut olarak neler yapıyoruz? Hangi tedbirleri alıyoruz?

Son 4 yılda gerek pandemi gerekse doğal afetler ekonomik ve toplumsal zorlukları beraberinde getirmiştir. Bizler bu zorluklar karşısında rekabetçi büyümenin ancak hızlı ve proaktif bir çalışma ile sağlanabileceğine inanıyoruz. [Bu sebeple], hangi sektörlerde aksaklık varsa, gözlemleyip, resen müdahalede bulunduk. Eş zamanlı olarak bilişim teknolojilerine ve insan kaynağımıza yatırım yaptık, dijital veriler üzerinde inceleme kapasitemizi artırdık. [Bu kapasite artışı ile,] pandemiye rağmen yerinde incelemelerimize ara vermedik ve soruşturma sayımızı artırdık. 2020’den bu yana soruşturma sayısında 2 kat artış, yerinde inceleme sayılarında yaklaşık %65 oranında artış sergiledik¹.

Soruşturmalarımızın neticesine gelince,

- Özellikle düşük ve orta gelirli vatandaşlarımızın harcamalarını etkileyen sektörlerde suni fiyat artışlarını engellemek üzere harekete geçtik. Un, maya, yumurta... Ekmek üzerinden oynanan oyunları cezalandırdık. Ekmekten temizlik ürünlerine kadar çok sayıda tedarikçinin raf fiyatlarını belirlediğini tespit ettik. Bu ürünlerin satıldığı zincir marketlerin kartel oluşumlarını ortaya çıkardık. Sadece temel gıda ürünlerindeki rekabet ihlallerini son 4 yılda yaklaşık 3,7 milyar TL ile cezalandırdık.
2023 yılında ise şimdiye kadar verdiğimiz ceza 2,15 milyar TL’ yi buldu.
- Pandemi döneminde “Hastane Soruşturma”mız ile gündeme geldik. İlaç devlerinin aralarında anlaşıp, hastalara pahalı ilaç dayatmasının önüne geçerek, kamu bütçesini bu ekonomik yükten kurtardık.
- Şirketlerin çalışanların ücretlerini ve yan haklarını sınırlandırmalarını radarımıza aldık. 2023’te çalışan ayartmama anlaşmaları sebebiyle 27 teşebbüs için toplamda 252 milyon TL ceza kestik. Bu alanda 35 teşebbüsü kapsayan 3 soruşturmamıza ise devam ediyoruz.

¹ 2022’de 54 soruşturma tamamladık. Yerinde incelemeler için 831 görevlendirme gerçekleştirdik.

- Kimi dijital pazarlarda ancak sınırlı sayıda teşebbüsün değer elde ettiğini gözlemledik. Bu pazarlarda tüketicilerin sömürüldüğünü, KOBİ lerin dev teknoloji firmalarının adeta birer besleyicisi durumuna düştüğünü tespit ettik. Bu çerçevede, Google, Facebook, Yemek Sepeti, Sahibinden, Trendyol, Çiçek Sepeti, Obilet gibi hâkim durumdaki teşebbüslerin ihlallerini tespit ettik, bu pazarlarda rakip rekabetinin önünü açtık.
- E-pazaryerleri, çevrim içi reklamcılık, ilaç, akaryakıt, hızlı tüketim malları perakendeciliği sektörlerini inceledik. Bu sektörlerde tespit edilen pazar aksaklıklarına karşı aksiyonlar aldık. Mobil ekosistemlere ve deprem bölgesindeki piyasalara yönelik de sektör incelemeleri başlattık.
- 2023'te gerçekleşen deprem felaketinin yaralarını sarmak üzere bölgedeki iş dünyası temsilcilerine şahsen başlattığım ziyaretler gerçekleştirdik. Aldığımız şikâyetler doğrultusunda, bu illerimizin yeniden inşasında önem arz eden hazır beton ve çimento sektörlerindeki incelemelerimize devam ediyoruz.
- Küresel çapta ses getiren kararlarımızdan elde ettiğimiz deneyimleri yurt dışından otoritelere de aktarıyoruz.

Soruşturmalarımız sonucunda verilen cezalara bakarsak, son 4 yıl içerisinde toplam 10.4 milyar TL para cezası vermiş bulunmaktayız.

Sayın milletvekilleri,

- Bazı vakalarda, verilen para cezası kadar pazarın rekabete nasıl açılabilceğine rehberlik etmek de hayati önem taşıyor. Bu çerçevede [Google, Facebook, Sahibinden, Trendyol, Obilet gibi] çok sayıda soruşturmamızda ihlal karşısında rekabetçi ortamın nasıl sağlanacağını gösteren nokta atışı tedbir kararları aldık.
- Tüm bu çalışmalarımızın tüketici refahı üzerindeki etkilerini ölçmek üzere OECD kriterleri doğrultusunda bir analiz gerçekleştirdik. Buna göre, 2021-2022 yıllarında, tüketiciye yıllık ortalama 67,3 milyar lira fayda sağladığımız ortaya çıkıyor. Bu fayda, 2022 yılı Gayri Safi Yurt İçi Hasılasının binde 7,2 sine tekabül ediyor².

Değerli Dinleyiciler,

- Geçmişte yaptığımız gibi önümüzdeki dönemde de sektör incelemelerimizle sektörlerin röntgenini çekmeye, resen veya şikâyetle tespit ettiğimiz her rekabet sorununa müdahaleye devam edeceğiz.

² [İlgili dönemlerdeki döviz kurları dikkate alındığında bu tutar yıllık ortalama 6,55 milyar dolar düzeyindedir.]

- Raf fiyatlarına yapılan müdahaleleri sürdürüyoruz.
- Bunun yanında iş gücü pazarlarında rekabetin korunmasına rehberlik etmek için ikincil mevzuat geliştireceğiz.
- Deneyimlerimizi paylaşarak bulunduğumuz coğrafyadaki ülkelere her konuda liderlik etmek amacıyla Kurumumuz öncülüğünde Türk Devletleri Teşkilatı Genel Sekreterliği koordinasyonunda Türk Devletleri Rekabet Konseyi'ni kuruyoruz.
- Dijital pazarlarda açtığımız soruşturmalarımıza devam ediyoruz. Ancak, dijital pazarlarda ardıl müdahale araçlarımız rekabete aykırı davranışların etkisini bertaraf etmekte geç kalmamıza sebep oluyor. Bu davranışlarla elde edilen şebeke (*network*) etkisi, geri döndürülemez nitelik taşıyor.

Sayın Vekiller,

- Geç müdahale hiç müdahaledir. Oyunun kurallarını daha fazla vakit kaybetmeden koymamız gerekiyor. Bunun için Avrupa Birliği ve üye ülkelerde olduğu gibi dijital pazarlara öncül müdahale aracı sağlayan mevzuat değişikliğine ihtiyacımız var. Biz bu konuda her türlü hazırlığımızı yaptık. Bundan sonra da üzerimize düşeni yapmaya hazırız.

Rekabet Kurumunun icraatları ile önümüzdeki döneme ilişkin planlanan çalışmalarını bilgilerinize sunduk. Teşekkür ediyorum.